

Protestanten, wees wat katholieker!

Met toenemende verbazing heb ik de afgelopen week de reacties van mijn medeprotestanten op de verklaring van het Vaticaan over het kerkelijk gehalte van de protestantse kerken gevolgd. Wij moeten daar niet zo verontwaardigd, soms bijna huilerig op reageren. Het is natuurlijk teleurstellend dat het document juist nu verscheen, vlak voor de grote Europese oecumenische conferentie in Sibiu (Roemenië) - waaraan overigens ook rooms-katholieken deelnemen - maar laten we er nuchter en volwassen op reageren, zoals het vertegenwoordigers van 'echte' kerken past. Voor een nuchtere protestantse reactie zijn voor zover ik zie drie dingen van belang:

Ten eerste: bedenken dat er niets nieuws in de verklaring staat. Ieder woord, iedere uitspraak was al eerder gezegd of geschreven. In *Lumen Gentium*, het beroemde document over de Kerk, vastgesteld op Vaticanum II, staat het allemaal al te lezen, met name de uitspraak dat de Kerk van Christus 'bestaat' (*subsistit*) in de RK kerk. Alleen: je kunt die stelling ruim interpreteren (er staat niet: 'de Kerk van Christus valt samen met de RK kerk'), of eng ('het wezen, de essentie van het kerkzijn vind je alleen in de RK-kerk en nergens anders'). Tot nu toe bleef de vraag, welke interpretatie de juiste is, open. Nu weten we waar we aan toe zijn: de paus heeft gekozen voor de enge interpretatie: er is maar één kerk, dat is de romeins katholieke kerk, omdat die het wezen van het kerkzijn (bedoeld is: de geloofstraditie zoals die vanaf de tijd van de apostelen tot nu toe door het gewijde ambt is overgeleverd) bewaard heeft. En omdat protestanten volgens Rome juist op dat punt een 'defect' hebben (ze hebben met die traditie gebroken), kunnen hun kerken niet als zodanig erkend worden. Daar kun je als protestant verdrietig over worden, of boos, maar dat verandert niets aan de zaak. Het scheidt in elk geval helderheid. Je kunt alleen maar hopen dat het theologische debat binnen de RK kerk hiermee niet doodgeslagen is.

Ten tweede: naar onszelf kijken, of iets netter gezegd: enige zelfkritiek beoefenen. Het commentaar van Peter Bergweff (ND 11 juli) is daarvan een goed voorbeeld. Ik zou daar nog iets aan willen toevoegen. Protestantse kerken mogen zichzelf dan wel als kerk beschouwen, maar willen ze ook 'katholiek' zijn? Nemen we de vragen die Rome ons stelt ten aanzien van het ambt en het staan in de traditie vanaf de apostelen tot nu toe echt serieus? Beseffen we nog dat we behoren tot de 'ene heilige katholieke en apostolische kerk'? Ik betwijfel het wel eens. Om een voorbeeld te geven: hoeveel protestanten, zowel gemeenteleden als ambtsdragers, beschouwen het ambt alleen maar als een 'klus', die nu eenmaal gedaan moet worden, desnoods in de vorm van een 'duo-baan'? Hebben we van de kerk niet al te vaak een soort vereniging gemaakt, met een bestuur, al of niet democratisch gekozen? Of een club waarvan je lid bent zolang het 'leuk' is, maar waarvoor je als het je niet aanstaat weer bedankt - om vervolgens een nieuwe club te stichten? Zolang we het katholiek gehalte van ons eigen kerkzijn niet serieus nemen, mogen we niet verwachten dat anderen, in dit geval Rome, ons serieus nemen.

Ten derde: volgens de regel 'wie kaatst moet de bal verwachten' zouden we op onze beurt aan de Romeinse heren de vraag kunnen voorleggen: zijn jullie wel zo katholiek als je denkt dat je bent? 'Katholiek' betekent immers ook dat het in kerk moet gaan om 'het geheel', de volheid en de integriteit van het evangelie, en dus dat er ruimte is voor alle mensen, zonder onderscheid van status, ras of sexe. Hoe kan het dan dat meer dan de helft van jullie leden - de vrouwen - uitgesloten zijn van het priesterambt, laat staan het bisschopsambt? Over

‘defect’ gesproken – is dat niet een ernstig tekort in jullie manier van kerkzijn en zou het misschien zo kunnen zijn, dat wij protestanten op dit punt ‘katholiker’ zijn dan jullie? Inderdaad, de verklaring is meer ‘rooms’ dan ‘katholiek’ (Robert Mazzeschi, zie ND van 18 juli), maar de eerlijkheid gebiedt erbij te zeggen: veel commentaren van reformatorische christenen zijn uit reactie meer ‘protestants’ dan ‘katholiek’. Het wordt tijd, dat protestanten wat minder ‘protestant’ worden en roomsen wat minder ‘rooms’ – zodat ze samen kunnen toegroeien naar een manier van kerkzijn die de naam ‘katholiek’ waard is.

Hans Kronenburg

De auteur is emeritus-predikant van de Protestantse Kerk in Nederland en adviseur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Op 31 oktober vindt de presentatie plaats van de door hem en Dr. R. de Reuver geredigeerde bundel *Wij zijn ook katholiek*, waarin een groot aantal auteurs schrijft over het katholiek gehalte van de Protestantse Kerk in Nederland. Zie www.pkn.nl.